

Projekt riadenia a rozvoja Literárneho informačného centra (v roku 2022 a v ďalších rokoch)

Mgr. Marek Debnár, PhD.

Predložený projekt riadenia a rozvoja **Literárneho informačného centra** (ďalej LIC) je v súlade s hlavnými činnosťami organizácie a jej cieľmi, ktoré majú viesť k vynikajúcim výsledkom a k excelentnému postaveniu organizácie v domácom a medzinárodnom prostredí. Koncepcia budúceho riadenia a rozvoja LIC sa zakladá na kontinuite, nadväzuje na doterajší strednodobý výhľad organizácie a poslanie, ktoré vychádza z potrieb modernej znalostnej spoločnosti.

Hlavné činnosti LIC sa koncentrujú najmä do dvoch oblastí:

- efektívne rozširovanie a prehľbovanie dokumentácie súčasného literárneho procesu (diela, autori, literárne udalosti, inštitúcie, médiá) a sprístupňovanie informácií o ňom širokej domácej a zahraničnej verejnosti,
- propagačná prezentácia slovenskej literatúry a vytváranie podmienok na jej šírenie, vydávanie a širšiu recepciu doma a v zahraničí.

Poslaním LIC je rozvíjať bohatú činnosť na poli propagácie slovenskej literatúry v zahraničí, ktorá je súčasťou štátnej propagácie Slovenska v zahraničí. Prezentovať Slovensko ako kultúrne vyspelú modernú krajinu s bohatou históriou a literárnou tradíciou. Zásadnou strategickou orientáciou LIC je zvyšovanie podielu Slovenska na utváraní európskeho kultúrneho povedomia a na optimalizácii pozície Slovenska v celosvetových kultúrnych procesoch.

Medzi ďalšie činnosti organizácie patrí vydavateľská činnosť a budovanie elektronických zdrojov, ktoré sú v súlade s modernými trendmi v budovaní informačných systémov na báze najnovších informačných technológií (digitalizácia, audiovizualizácia, multimedializácia). LIC je vydavateľom periodických (mesačník Slniečko, mesačník Knižná revue) a neperiodických publikácií najmä z oblasti reflexie slovenskej literatúry, ako aj katalógu Books from Slovakia, ktorý je nosným nástrojom podpory a propagácie slovenskej literatúry v zahraničí. Najmä v poslednom období, poznačenom pandémiou COVID-19, sa ukázalo ako nesmierne prínosné budovanie elektronických zdrojov. LIC vytvára elektronickú

databázu (projekt LINDA), ktorá sa orientuje na tvorbu a sprístupňovanie informácií o súčasnej literatúre a dianí okolo nej.

Produkty LIC využívajú osoby profesijne orientované na literatúru doma i v zahraničí (akademickí pracovníci, študenti, literárni historici a kritici, prekladatelia, slovakisti z celého sveta, zahraniční vydavatelia, inštitúcie orientované na reprezentáciu Slovenska v zahraničí). LIC pôsobí aj ako partner zahraničných kultúrnych inštitúcií a oficiálnych miest, ktoré využívajú informácie z oblasti slovenskej literatúry.

Prekladaný projekt riadenia a rozvoja LIC nadväzuje na činnosti, ktoré dnes organizácia vykonáva a plne rešpektuje **Etický kódex štátneho zamestnanca** vydaný Radou pre štátnu službu v roku 2021.

ROZVOJ HLAVNÝCH ČINNOSTÍ LIC V BUDÚCNOSTI

A - efektívne rozširovanie a prehĺbovanie dokumentácie súčasného literárneho procesu (diela, autori, literárne udalosti, inštitúcie, médiá) a sprístupňovanie informácií o ňom širokej domácej a zahraničnej verejnosti

Súčasný stav v dokumentačnej činnosti LIC:

LIC vytvára predovšetkým elektronickú databázu (projekt LINDA), ktorá sa orientuje na tvorbu a sprístupňovanie informácií o súčasnej literatúre a dianí okolo nej. Literárna informačná databáza obsahuje biografické a bibliografické informácie o slovenských autoroch, doplnené o literárnovednú reflexiu ich diel (za rok 2020 mala stránka 1.338.645 zobrazení). V roku 2019 bola spustená nová verzia webu a v súvislosti s inováciou stránky boli do nej pridané nové funkcie zamerané najmä na prezentáciu autorov a diel slovenskej literatúry: LIC_online kanál na YouTube, podcasty LIT_cast a LIC_oral history ako aj autorské zápisníky. Anglická verzia webu bola spustená v júni 2020. Slovenský aj anglický web sú podporené samostatnými komunikačnými kanálmi na sociálnych sieťach (Facebook, Instagram). Pod dokumentačnú činnosť LIC spadá aj vydávanie periodických (mesačníky Knižná revue, mesačník Slniečko) a neperiodických publikácií.

Plán v rámci dlhodobého rozvoja dokumentačnej činnosti LIC:

Dôraz na rozvoj digitálnej infraštruktúry je dnes trendom tak vo vzťahu k domácemu prostrediu, ako aj k zahraničiu. V rámci dokumentácie a propagácie slovenskej literatúry doma a v zahraničí, považujem rozvoj online priestoru pre odbornú a laickú verejnosť za kľúčový. Prezentácia slovenskej literatúry a dostupnosť informácií o slovenskej literatúre na internete v súčasnosti nie je komplexne koordinovaná, preto navrhujem tieto aktivity LIC (LIC_online kanál na YouTube, podcasty LIT_cast a LIC_oral history ako aj autorské zápisníky) zachovať a výrazne ich rozšíriť.

Na základe zahraničných skúseností s organizáciami obdobného významu a zamerania (Inštitút Knižnice, Swedish Arts Council a ďalších) jedným z prioritných cieľov rozvoja LIC bude, aby web LIC plnil funkciu informačného uzlu, resp. webu prvého kontaktu pre záujemcov o slovenskú literatúru doma a v zahraničí. Znamenalo by to podstatné rozšírenie funkcií, ktoré web LIC momentálne zastrešuje a to smerom k laickej, ale aj odbornej verejnosti. Takéto prepojenie si bude vyžadovať intenzívnejšie investície a spoluprácu s viacerými domácimi a zahraničnými inštitúciami, ktoré sa zameriavajú na slovenskú literatúru či už priamo alebo sprostredkované. Kalendár podujatí, ktorý sa dnes nachádza na stránke a ktorých mediálnym partnerom je LIC, by som navrhoval doplniť aj o informácie z verejnoprávnych médií ako sú upozornenia na literárne relácie, online archívy, adaptácie literárnych diel a podobne. Rovnako by som doň zahrnul aj odborné podujatia, ktoré sa uskutočňujú na jednotlivých akademických pracoviskách doma a v zahraničí (napríklad na lektorátoch slovenského jazyka).

Jednou z informačných činností, ktoré LIC zastrešuje, sú aj výzvy na granty a literárne rezidencie. Predpokladám, že činnosť LIC na tomto poli bude v budúcnosti silnieť, preto by som na web LIC doplnil grantový navigátor, ktorý by záujemcom pomohol zorientovať sa v systéme podpory, ktorú poskytuje nielen LIC, ale aj ďalšie organizácie, napríklad Fond na podporu umenia, rozličné kultúrne centrá a pod.

Rôzne inštitúcie dnes disponujú alebo vytvárajú literárne archívy (napr. Ústav slovenskej literatúry, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra, univerzity, knižnice, múzeá a pod.), stránka LIC by mala obsahovať aspoň ich stručnú charakteristiku a odkaz na ich stránky a ich elektronické zdroje. Predkladateľ tohto projektu je zástupcom Slovenska v európskom projekte COST nazvanom Dištančné čítanie európskej literárnej histórie, ktorý si kladie za cieľ vytvorenie multilingválnej literárnej zbierky. Na jej základe sa v budúcnosti budú skúmať

vzájomné prepojenia európskych národných literatúr. Daná skúsenosť mi umožnila uvedomiť si dôležitosť prepojenia európskych štruktúr a to nielen v oblasti vedeckého prístupu k literatúre, ale aj k propagácii a spoločnému postupu jednotlivých národných literatúr. Z hľadiska zahraničia (najmä pre potenciálnych projektových partnerov), preto považujem za dôležité, aby web LIC obsahoval aj informácie o národných a medzinárodných projektoch v oblasti literatúry. Rovnako som presvedčený o tom, že LIC by mohla byť v niektorých projektoch partnerom (odborná spolupráca LIC s Ústavom slovenskej literatúry SAV je od roku 2019 ukotvená v zmluvnej podobe). Konkrétne ako zodpovedný riešiteľ projektu DISPRO – Digitálnej zbierky slovenskej prózy (podporenej grantom APVV-20-0414), ktorý má za cieľ vytvoriť online dostupnú a komplexne anotovanú fulltextovú digitálnu zbierku slovenskej prózy spracovanú a anotovanú podľa európskych štandardov, si viem predstaviť prepojenie databáz LINDA s DISPRO, čím by sa zvýšila návštevnosť a využiteľnosť oboch z nich. Súčasťou literárneho procesu je totiž aj jeho reflexia a tá sa čím ďalej, tým viac dostáva aj do virtuálneho priestoru, či už ide o digitálne projekty ako LINDA alebo DISPRO, virtuálne literárne mapy (Bratislava, Košice) alebo o klasickú reflexiu, väčšinou sú tieto zdroje online dostupné (jednotlivé projekty majú svoje vlastné internetové stránky) a mali by byť súčasťou literárnej databázy.

Prezentáciu autorov a diel slovenskej literatúry na webe LIC (LIC_online kanál na YouTube, podcasty LIT_cast a LIC_oral history ako aj autorské zápisníky) v slovenčine, angličtine a čiastočne nemčine je potrebné posilniť a pridať aj ďalšie jazykové mutácie. V oblasti edičnej a vydavateľskej činnosti sa LIC orientuje okrem mesačníkov Knižná revue a Slniečko - oba časopisy v poslednom období prešli zmenou dizajnu, ako aj zmenou personálneho obsadenia, aj na knižné tituly z oblasti literárnej kritiky a literárnej reflexie slovenských autorov. Myslím si, že trend nadstavený pri oboch mesačníkoch vydávaných LIC je správny, pri neperiodickej literatúre bude potrebná určitá koordinácia, t.j. nastaviť a prediskutovať koncepčnú líniu a špecifikovať jednotlivé oblasti (napríklad memoáre, literárny život atď.), na ktoré sa bude vydavateľská činnosť LIC sústrediť.

Samostatnou oblasťou edičnej a vydavateľskej činnosti LIC je vydávanie katalógu Books from Slovakia (v anglickej a nemeckej jazykovej mutácii v roku 2020, v roku 2018 v talianskej atď.). Tieto katalógy sú nosné nástroje podpory a propagácie slovenskej literatúry v zahraničí. V budúcnosti by som sa zameral na pravidelný update týchto katalógov a na ich online podporu, dnes sa dajú stiahnuť vo formáte PDF, bolo by však dobré prepojiť

jednotlivé texty s pridaným online obsahom v konkrétnych jazykových mutáciách. Rovnako by som zohľadnil rôznorodosť cieľových krajín a vyberal pre katalóg špecifické obsadenie (napr. Instytut Książki vydáva ročne dva anglické katalógy, jeden pre Európu a druhý pre USA).

B – propagačná prezentácia slovenskej literatúry a vytváranie podmienok na jej šírenie, vydávanie a širšiu recepciu doma a v zahraničí

Súčasný stav v propagačnej činnosti LIC:

V oblasti propagácie a prezentácie slovenskej literatúry doma a v zahraničí sa činnosť LIC orientuje na expozičnú, výstavnú, prezentačnú činnosť na Slovensku a v zahraničí. Za najdôležitejšie v tejto oblasti považujem zachovanie continuity v podpore (či už formou prezentácií alebo prekladov) toho najkvalitnejšieho, čo slovenská literatúra ponúka. LIC je na Slovensku organizátorom a partnerom mnohých literárnych podujatí, ide o veľké množstvo literárnych prezentácií ako aj spoluorganizovanie mnohých domácich a medzinárodných literárnych festivalov zjednotených pod platformou tzv. Dní slovenskej literatúry. V tejto oblasti by som sa nadviazal na nastavený trend a prehlboval spoluprácu LIC s jednotlivými organizátormi.

Okrem prezentácií na domácej pôde, LIC organizačne zabezpečuje aj účasť Slovenska na prestížnych medzinárodných knižných veľtrhoch v Európe a inde vo svete, v čom spočíva medzinárodný impakt organizácie. Medzi najrelevantnejšie veľtrhy s pravidelnou účasťou patria: London Book Fair, Frankfurter Buchmesse, Livre Paris, Svět knihy Praha, MKV Budapest, Bologna Children's Bookfair a Leipziger Buchmesse, ktoré sú doplnené veľtrhmi s nepravidelnou účasťou (Taipei Book Fair, Liber Madrid_Barcelona, Bokmässan Göteborg, Targi Książki Kraków atď.).

Plán v rámci dlhodobého rozvoja propagačnej činnosti LIC:

V rámci dlhodobého rozvoja propagácie a prezentácie slovenskej literatúry by som zachoval proeurópsku orientáciu a zároveň ju rozšíril viac na anglofónny kultúrny priestor. Je potrebné si uvedomiť, že účasť Slovenska na medzinárodných knižných veľtrhoch je nosnou činnosťou LIC vo vzťahu k exportu slovenskej literatúry do zahraničia a to nielen v rámci prezentácie slovenskej literatúry v Európe a svete, ale aj ako služba slovenským

vydavateľom, ktorý by inak nemali možnosť prezentovať svoje knihy v zahraničí. Vzhľadom na tieto dve funkcie čelí LIC dvom výzvam, prvou je financovanie slovenskej účasti od ktorej závisí prenájom výstavnej plochy, ktorú je potrebné navýšiť a druhou dopad pandémie COVID-19 na organizáciu týchto podujatí v nasledujúcich rokoch.

V prípade priaznivej situácie vzhľadom na vývoj pandémie by som zvážil som účasť Slovenska na aspoň na jednom veľtrhu v USA ročne, napríklad Miami Book Fair, kde predpokladám pozitívne prijatie (predkladateľ tohto projektu participuje na dištančnej výuke na Florida International University s kurzom venovaným stredoeurópskej literatúre, nazvanom Humor as Resistance v spolupráci s A. Menendez). Ako som už spomínal vyššie, knižný katalóg Books from Slovakia by som vydával pravidelne každý rok a zvážil by som možnosť vytvoriť jednu verziu pre Európu a druhú pre anglofónny kultúrny priestor. Rovnako dôležitý je hispánsky jazykový priestor, určite by som sa snažil podporovať a zorganizovať účasť Slovenska aspoň na jednom španielskom festivale, napríklad Liber v Madride a inicioval prípravu španielskej jazykovej verzie katalógu Books from Slovakia.

Keďže kvôli pandémie sa presunuli aj niektoré z veľtržných podujatí do online priestoru, využíval by som aj dištančné formy komunikácie so zahraničnými vydavateľmi (Knižná polička) a snažil sa aj touto cestou zabezpečiť export slovenskej literatúry do zahraničia.

Okrem veľtržných aktivít v zahraničí a už spomínanej platformy Dní slovenskej literatúry na Slovensku sa LIC v rámci propagácie slovenskej literatúry podieľa aj na organizovaní literárnych súťaží, akými sú: Esej Jána Johanidesa pre stredoškóľakov, Cena Jána Johanidesa, ktorá sa udeľuje za najlepšie prozaické dielo mladého autora do 35 rokov a Cena René Anasoft litera gymnazistov. LIC participuje ako partner aj na ďalších literárnych oceneniach, napríklad cena za zbierku poézie Zlatá vlna. V budúcnosti by som navrhoval paletu cien rozšíriť o národnú cenu za preklad slovenského titulu do cudzieho jazyka (možná spolupráca so súbehom o cenu Jána Hollého).

Z hľadiska podpory vydávania slovenskej literatúry v zahraničí zohráva kľúčové postavenie komisia SLOLIA, ktorá udeľuje dotácie na podporu prekladov slovenských titulov do cudzích jazykov. Prostriedky na podporu vydávania slovenskej literatúry v zahraničí, dotáciu SLOLIA je potrebné navýšiť (vo výročnej správe LIC za rok 2020 sa uvádza výška podpory 50.000 € pričom bolo podporených 54 titulov do 20 jazykov s vročením 2020). Pre

zachovanie kontinuity je dôležité, aby sa táto položka stala súčasťou rozpočtu Ministerstva kultúry.

V rámci podpory prekladov slovenskej literatúry by som sa snažil zaviesť nové schémy štipendií a rezidencií. Z hľadiska exportu slovenskej literatúry do zahraničia totiž považujem za nesmierne dôležitú podporu výchovy budúcich prekladateľov, ktorá prebieha na lektorátoch slovenského jazyka a literatúry v zahraničí. Navrhoval by som pre túto skupinu špeciálne štipendium na podporu prekladu slovenskej literatúry do cudzieho jazyka pre začínajúcich prekladateľov, typu tzv. sample translation.

Poskytovanie štipendií zahraničným prekladateľom (a slovakistom všeobecne) je jedným zo základných predpokladov šírenia slovenskej literatúry v zahraničí. V súčasnosti LIC poskytuje niekoľko typov literárnych rezidencií ako Visegrad Literary Residency, Trojica Air v Banskej Štiavnici alebo Literárna rezidencia Eleuzína, rovnako v Banskej Štiavnici. Okrem Trojica Air, čo je rezidencia určená pre prekladateľov slovenskej literatúry, ostatné sú zamerané skôr na pobyty pre autorov.

Dôležitým aspektom je aj reflexia slovenskej literatúry doma a v zahraničí. LIC sa na tejto reflexii podieľa najmä vytváraním databázy LINDA ako aj spoluprácou s Ústavom slovenskej literatúry v oblasti vydavateľskej činnosti. Vydavateľstvo LIC má samostatnú edíciu Siete venovanú literárnovednej a literárnohistorickej reflexii. V budúcnosti by som chcel najmä cez medzinárodné kontakty rozvinúť účasť v európskych projektoch zameraných na budovanie digitálnej infraštruktúry a zdrojov pre reflexiu literatúry, tak ako to popisujem vyššie v tomto projekte. Ďalším z cieľov je v spolupráci s Ústavom slovenskej literatúry pokračovať v tradícii Medzinárodného sympózia literárnovednej slovakistiky, ktoré by bolo reprezentatívnou akciou a konalo by sa každé 4 roky. Vzhľadom k propagácii samotnej inštitúcie v médiách, by som sa snažil značku LIC propagovať viac ako je propagovaná dnes. Často sa stáva, že participácia LIC je na niektorých podujatiach v úzadí, ale toto sa dá pomerne jednoducho vyriešiť.

Zhrnutie cieľov rozvoja LIC (A, B) v bodoch:

- Koordinácia a rozšírenie obsahu webu LIC (grantový navigátor, prelinkovanie na archívy s literárnym obsahom, informácie o prebiehajúcich a domácich výskumoch literatúry na špecializovaných pracoviskách atď.)

- Rozvoj databázy LINDA a jej prepojenie s inými projektami na Slovensku a v zahraničí (napr. DISPRO)
- Návrh koncepcnej línie vydávania neperiodickej literatúry
- Vytvorenie multimedialných obsahov pre podstránku Books from Slovakia a nové jazykové (ale aj obsahové) mutácie katalógu
- Rozšírenie slovenskej účasti na veľtrhoch v Európe a USA
- Rozvoj dištančných foriem komunikácie so zahraničnými vydavateľmi (Knižná polička)
- Zabezpečenie financovania dotácie SLOLIA do budúcnosti položkou v rozpočte Ministerstva kultúry
- Ustanovenie národnej ceny za preklad slovenského titulu do cudzieho jazyka
- Rozšírenie možností literárnych rezidií a štipendií pre mladých prekladateľov (štipendium typu „sample translation“)
- Spolupodieľať/spolupodieľanie sa na organizovaní Medzinárodného sympózia literárnovednej slovakistiky

Hlavné problémy rozvoja LIC:

Na základe rozboru výdavkov zverejnených v Správe o činnosti a hospodárení LIC za rok 2020 a ukazovateľov priemernej mzdy zamestnancov sa domnievam, že LIC je vzhľadom na úlohy, ktoré má spĺňať podfinancovaná (a to aj v porovnaní s podobne zameranými inštitúciami v okolitých krajinách). Rozpočet organizácie pokrýva prevádzku organizácie, ale neberie do úvahy renovačné financie. Vo vzťahu k medzinárodným prezentačným a veľtržným aktivitám je suma alokovaná na túto činnosť už teraz nedostatočná, o čom svedčí veľkosť prenajímanej výstavnej plochy. Pre plánované rozširovanie týchto aktivít považujem za nevyhnutné príspevok pre LIC zo štátneho rozpočtu navýšiť, čo platí aj o dokumentačnej a edičnej činnosti.

Z personálneho hľadiska organizácia prešla znižovaním stavu zamestnancov, čo sa však len minimálne odrazilo na raste priemernej mzdy v organizácii. Mzdové ohodnotenie zamestnancov považujem za málo motivačné pre organizáciu tohto typu a významu. Vzhľadom na objem úloh, ktoré organizácia vykonáva už dnes, predpokladám, že na nové úlohy bude potrebné prijať aspoň minimum nových ľudí. Rovnako je nutné do budúcnosti

počítať s prirodzenou generačnou obmenou a s tým spojeným prijímaním nových ľudí do pracovného pomeru.

Pokiaľ má LIC dobre fungovať, rozvíjať sa a plniť svoje úlohy, je nevyhnutné zabezpečiť lepšie financovanie organizácie.

Záver:

Som presvedčený, že predložená koncepcia riadenia LIC preukázala nezastupiteľnú funkciu tejto inštitúcie v propagácii a šírení slovenskej literatúry a kultúry v domácom a zahraničnom priestore. V prípade môjho zvolenia do funkcie riaditeľa, urobím maximum preto, aby LIC upevnila svoju pozíciu medzinárodne rešpektovanej a oceňovanej ustanovizne národného charakteru.